

Hugo Aldenbäck berättar

Hugo Aldenbäck

Född 7 maj 1927 i Tegelsmora.
Död 17 december 2017 i Uppsala.

Hugo Aldenbäcks berättelse.

Upptecknad av Anne-Marie Bärneskär och Marianne Westerlund 2010-10-22 i bostaden Mälarvägen 5.

Jag är född i Tegelsmora (maj 1927).

Min pappa hette Henrik Andersson född 1891 och mamma hette Helga Andersson född 1899. De ligger båda begravda på Hammarby kyrkogård.

Lyssnavägen

Vi hade bott på ett antal ställen innan vi kom till Graneberg. 1934 kom vi ifrån Vänge till Graneberg, då bodde vi på Lyssnavägen. Till att börja med i det första huset till vänster när man kommer in på Lyssnavägen intill Gran-Anders väg. Vi hyrde ett rum och kök en trappa upp. Huset var stort, men vi hade en väldigt liten lägenhet, det fanns balkong på den. Det var ganska kallt på vintern minns jag. Han som ägde huset vet jag inte vad han hette, men han kallades för "Silverpelle". Dottern var jurist.

Där bodde vi en kort tid och flyttade sedan till huset intill, ett gult hus som också finns kvar idag. Det huset var ganska stort och vi hyrde rum och kök på ena gaveln. Värden hette Frörot. På andra sidan gatan på Lyssnavägen, där bodde en doktor Behrman i ett rött hus. Det huset finns kvar. Man har byggt till något där på tomten. På den sidan av Lyssnavägen fanns ett litet pensionat, jag tror det hette Mälarborg, Pensionat Mälarborg. De som drev det hade en flicka som gick i samma klass som jag i Sunnersta-skolan. Huset mitt emot Gran Anders väg var Lövgrens speceriaffär.

Om man fortsatte Lyssnavägen över Granebergsvägen så bodde där en spårvagnsförare, som hette Nilsson. Han hade en son som var ett par år äldre än jag. Jag var i alla fall en gång in i det huset och det var första gången jag hörde radio överhuvudtaget. Jag minns att programmet hette Doktor Höst eller något sånt och det gjorde ett oerhört starkt intryck på mig att höra radio. Det var nog 1936. Vi hade ingen radio och jag hade aldrig upplevt det tidigare, så jag var ju helt fascinerad.

Intill Lyssnaängens badplats i riktning mot ångbåtsbryggan fanns en minigolfbana och ett par pingisbord. Jag tror att han som hade hand om dem hette Toma. I närheten, vid Skarholmsbron, där hade Ländell sin roddbåtsuthyrning. Den fanns kvar länge, på 60-talet kunde man hyra roddbåt med aktersnurra.

Svankärret

Men vi bodde inte så länge på Lyssnavägen utan vi flyttade upp till Svankärret, till Ekvägen. Det huset finns inte kvar. Hyresvärden hette Welén kommer jag mycket väl ihåg.

På den tomten fanns också en liten stuga. Där bodde en kopparslagare, en finkopparslagare. Han hette Flyberg. Han sysslade med finare arbeten i kopparplåt han gjorde olika saker.

På Tjadervägen intill Ekvägen hade jag en klasskamrat som hette Lambert Eiengård. Nu har jag nyligen sett i USS jubileumsbok "Seglare vid Fyrisån" (sid 208) att han varit med i USS i väldigt många år. I boken står det om honom att han var medlem till sin bortgång 1992.

Jag har aldrig seglat på riktigt, men viljan fanns. Mamma sydde ett fyrkantigt segel av ett par sockersäckar, roder spikade jag ihop av bräder. Med detta på roddbåten gick det väldigt bra i medvind, i motvind fick jag ro.

Lambert var en kamrat som jag var mycket tillsammans med och vi var ju grannar också.

Han var ensam hemma när vi kom från skolan, han hade en äldre bror, som hette Erland. Vi matade katten när vi kommit hem efter skolan. Huset finns inte kvar.

På vintrarna var Djupviken, nära scoutstugan, en omtyckt skidbacke. Vi skidade från Lyssnavägen, ibland var isen dålig i ångbåtsrännan. En gång bröt jag av min ena skida, pappa fixade det genom att spika på en brädbit.

1934 tog mamma och jag spårvagnen från hållplatsen som hette Granbo vid Lyssnavägen till Sunnerstaskolan. Det var ju en stor upplevelse att åka spårvagn. Då började skolgången. Fröken hette Lövström.

Mälärvägen

Vi bodde ju då på Ekvägen och det var inte särskilt trevligt, pappa ville ha något eget. Så 1936 skrev han ett köpeavtal på den här tomten på Mälärvägen. Jag har kvar både köpeavtalet och köpebrevet (se bilagorna). Tomtpriset var 130 öre per kvadratmeter, så priset blev 2040 kr. Jag tror han betalade 200 i handpenning och 200 efter några månader. De fick tillträde till tomten den 1 januari 1937 och då planerade han att bygga ett riktigt bostadshus mitt på tomten. Han gjorde ritningen själv med två rum och kök på nedre botten och två rum en trappa upp som han skulle hyra ut till studenter som pluggade på Ultuna. Han fick bygglov, jag har det också kvar. Men han hade dåligt med ekonomin och inget fast arbete, han jobbade ju som trädgårdsanläggare. Han hade ju inte några maskiner eller verktyg, han hade bara spade och kratta i stort sett och cykel. Men han försörjde sig på somrarna genom att anlägga trädgårdar i Uppsala Näs och på Kåbo där han också fick mycket jobb. 1937 skulle pappa sätta igång och bygga här. Ekonomin var kärv, så han började istället bygga en liten stuga i ett hörn på tomten.

För att kunna bygga där hade pappa behov av dynamit för att spränga bort delar av en stor sten. För att få köpa dynamit måste man ha en säker förvaringsplats. Han grävde då en ca 2 m djup grop. En smal trappa gjordes av cement och en takplatta med armering. Öppningen för ingången täcktes av tung järnlucka med lyfthandtag. Över denna källargrop står idag ett växthus.

Pappa fällde träd på tomten, som forslades till bondsågen på Sjövägen, de kunde såga enkla bräder som inte var spåntade, samt regler och bjälkar. Sen köpte han ju förstås en del virke och så det han kunde hitta på skroten. Vi hade t.ex. i stugan inget riktigt fönster utan det blev till en början ett bänkfönster.

Stugan bestod av ett rum och ett litet kök och på gaveln ett redskapsförråd mot Sandavägen. Den var mycket primitiv och finns fortfarande kvar. Redskapsförrådet blev klart först, så där flyttade vi in på sommaren 1937. Pappa byggde vidare på stugan, den blev färdig till hösten. Vi hade väldigt enkla möbler, köksinredningen hade han köpt på skroten eller snickrat själv. Det fanns inte något avlopp eller vatten utan vatten hämtades först från en allmän brunn med pump på stigen mot Alnäs, senare från vår egen brunn, en 5 m djup brunn som pappa hade grävt själv för hand. Samtidigt höll han på med planeringen för det större huset som skulle stå mitt på tomten. Där hade han märkt ut källargrunden och grävt gropen för grunden för hand, den blev ju inte färdig, men nästan. Han hade en stor spade och slunga, grävde för hand helt enkelt. Han hade inte någon som hjälpte honom och ingen att leja, så han grävde själv, lite då och då, någon kubikmeter då och då och lade åt sidan. Det var en djup stor grop och ett litet berg i botten, men det blev aldrig färdigt. Det blev aldrig något hus där och efter några år skottade han igen gropen, men han hade lagt ner ett enormt arbete.

Vi bodde i stugan, det fanns en vedspis i köket och en öppen spis i rummet. Första tiden hade vi två fotogenlampor. Sedan blev det en lampa i taket i köket och en lampa i taket i rummet och så fanns det ett par väggkontakter. I köket hade vi en jordkällare med en lucka i golvet, ett svalt utrymme där man kunde förvara mjölk och annat.

Till och börja med var det ett utedass mellan huset och den stora stenen. Det utrymmet finns inte kvar nu utan efter några år rätade han upp huset så att köksdelen blev bredare och förrådsdelen fick ingå i det förstorade köket, det kan man inte se något spår av idag.. Men jag som var med från början vet ju hur det hela gick till. Senare har vi ju renoverat stugan. När mamma skulle tvätta hade hon ett stort kar på tomten, en stor gryta som hon eldade under för att få varmt vatten. Pappa hade ju grävt brunn så att det gick att pumpa upp vatten. Även

på vintern tvättade mamma utomhus. Det var i ett skjul som pappa hade snickrat ihop med bräder från bondsågen, där tvättgrytan stod. Pappa hade gjort ett cementgolv, det fick ju inte ta eld, och ett plåtrör där röken kom ut.

Jag hade också en klasskamrat på Backvägen i Sunnersta, som jag var mycket tillsammans med. I korsningen Dag Hammarskjölds väg, som hette Stockholmsvägen på den tiden.

I hörnet där på höger sida, alltså inte mot skolan, där bodde Eino Ekvall, han hade också en äldre bror, hans pappa var brottare. Känd för många Uppsalabor och jag vet att han på 60-talet var aktiv inom ungdomsverksamheten i Gottsunda. Eino Ekvall och jag var mycket tillsammans. Det berodde kanske på att när vi hade gått ut fjärde klassen så föreslog vår lärarinna att vi båda skulle börja i stan, på Högre Allmänna Läroverket. Vi provade in där och lyckades komma in. Jag gick där i fyra år, jag slutade efter 4:5an 1942 utan att ha tagit någon realexamen.

Håtuna

Då flyttade vi till Håtuna. Pappa hade fått fast arbete som trädgårdsmästare på en herrgård. Sista terminen bodde jag ett par månader hos en av pappas kunder i Kåbo på Walleriusvägen. Pappa hade jobbat mycket på Kåbo, jag fick bo billigt. De hade egentligen inte plats, jag sov på en säng i biblioteket. Hon var prästänka och hade barn som var omkring 10 år äldre än jag. Jag var då 15 år.

Då vi flyttade till Håtuna hyrdes stugan ut till Uppsala Frisksportarklubb, den var uthyrd 1943-47. En av medlemmarna var Stig Sund, pappa till grannen Håkan. Han har tagit ett foto av stugan och jag har den som en tavla. Jag råkar också ha den Gästbok som låg i stugan. De skrev något då de var här i stugan, om vädret och vilka som var här. Redin hette den som pappa hade kontrakt med, de betalade hyra för stugan. De bodde förstås inte gratis och stugan kunde ju inte stå tom. Hyran var nog inte på många kronor, det står inte någonstans.

Här bakom, där vi har uthuset, hade de en ställning att ha kanoter på redan på 40-talet. Vi har ju tagit bort och byggt om, skjulen var kvar ända till 1989. Vår Jonas, då 16 år, hjälpte till att bygga om skjulen så det blev en länga. Vi använde det gamla virket, köpte inte mycket nytt, köpte bara något och köpte takplåt. Uthuset blev ganska lyckat, i alla fall enhetligt, det var ganska fult tidigare.

Tillbaka till Mälarvägen

Vi flyttade tillbaka till Mälarvägen 1948. Pappa jobbade med trädgårdsanläggningar här och där, bl.a. i Uppsala Näs hos konditor Landing, guldsmed Hellsten och någon kamrer Morin, tror jag, som skänkte oss en gammal roddbåt. Många på Kåbo anlätade honom. När pappa fyllde 70 år (1961), gjorde de på Kåbo en insamling och han fick om jag minns rätt 1000 kr, det var mycket på den tiden.

Så här rätt upp och ner kommer jag inte ihåg namnen på alla kunderna, det var en doktor Conrad Flex, på Villavägen, han hade bara en arm, det var en krigsskada, han hade varit sekreterare i Tyskland åt kejsar Wilhelm. Hans hustru hade bara ett ben, för hon hade råkat ut för en olycka i Stockholm. Min mamma jobbade också hos dem, hon tog städjobb. T.ex. här i Graneberg på Lyssnavägen hos en doktor Behrman, där tog mamma städjobb och pappa trädgårdsjobb. På Almstigen bodde familjen Enmark, där mamma hade städjobb. Hon fick ta de städjobb som fanns. Så det var ingen hemma när jag kom från skolan, utan då fick jag ibland gå till Lövgrens speceriaffär och köpa en bulle. På kvällarna diskade mamma på Flustret eller på Dagnys matsalar.

På Lyssnavägen fanns ett kafé, Kafé Blåbandet, på vänster sida ligger det ett rött hus i detta fanns Kafé Blåbandet. På Granebergsvägen 2 vid Dag Hammarskjölds väg, det stora huset, det var inte riktigt så stort på den tiden, fanns i källarvåningen ett bageri och kafé. Bagarns pojke hette Rolf och vi var kompisar, "Roffe Bagarn" kallade vi honom. Bagarn var från Värmland.

Alldeles intill bageriet fanns BP bensinmack. Taket, som fanns över bensinpumparna, finns fortfarande kvar. Där hade jag en kompis som hette Tage Björsberg, han är idag en välkänd bilhandlare och jag tror han hette Persson på den tiden. Tages pappa hade bensinmacken. Vi var mycket tillsammans Tage Björsberg, Roffe Bagarn och en annan grabb från Sunnersta, Lasse och så jag. Ofta gick vi på matinéer på söndagarna. Vi cyklade, vi kunde cykla till Sigtuna det gjorde man på den tiden. Vem cyklar till Sigtuna idag? Men det var lugnt på vägarna, vägen var mer som en cykelbana.

Så hade vi Kohagens badplats: På Mälärvägen 2 fanns det en kiosk med servering. För att kyla läskedrycker hade man bakom kiosken en isstack, tjock isblock isolerade med sågspån, allt inneslutet i en fyrkant av bräder. Hon som hade hand om kiosken hette Hedman om jag minns rätt. Hon hade en son, större än jag, som jag tror hette Eddi. Badhytterna finns fortfarande kvar, men är igenbommade. Där fanns en lång brygga med tvärbrygga. Man höll också simskola. Tyngdlyftarklubben hade ofta tävling eller övning i olika lyftgrenar. De höll till vid ställningen med trapets och romerska ringar. Kiosken hade grammofon med högtalaranläggning. "Jolly "Jolly Bob" från Aberdeen" spelades ofta.

I nuvarande Trasthagen fanns en "Tältstad". Där hyrdes tältplatserna ut per säsong. Man hade trägolv i tälten och utomhus fanns matplats, bord, bänkar eller stolar under regnskydd. Men det måste ha funnits en brunn där man kunde hämta vatten och hur var det med toaletter? Hur många tältplatser fanns det? Man borde fråga någon som minns och vet.

Ved fixade pappa, han jobbade ibland som skogshuggare. Ibland på vintern satt han i köket och sydde grimmor till hästar, för min farbror Edvard var garvare och hade läder. Då fick pappa arbete genom honom. Min farbror sålde grimmorna på marknaden i Dannemora.

Det var väldigt dåligt. På vintern ibland fick vi understöd av Bondkyrkosocken, de kunde komma med en matkorg, det har jag minne av. Det var bara någon enstaka gång. För en arbetslös person då på 30-talet var det inte bara att gå till socialen och be om pengar. Det var inte så ordnat, det fanns väl fattigvård. Vi tillhörde ju Bondkyrkosocken. Pappa var ointresserad av pengar, hade nästan ett förakt för pengar, de 1000 kr som han fick i insamlingen gav han till Jerringfonden. Tog inte till sig själv. Han var alltid den som jobbade billigast. När han fick folkpension sparade han av den, så rik hade han aldrig varit.

Pappa dog -86 och mamma -87.

Det nya huset på Mälärvägen

Jag har fått den här tomten som gåva 1980, taxeringsvärdet var då 42 000 kr.

Sista månaden före inflyttningen i nya huset 1981 hjälpte min hustru Christa och jag till med inredningsarbeten. Jag lade klister på tapetlängderna, Christa stod på en stege och tog emot dem och fäste dem på väggen, oftast var de med mönsterpassning. Vi målade också lister och balkongbräder. När mina föräldrar besökte oss första gången efter inflyttningen 1981 sa mamma: "Äntligen blev det ett riktigt hus på tomten". Pappa som då var 90 år tyckte att trappan till övervåningen var för brant. Jag tänker ofta med tacksamhet tillbaka på allt vi fick uppleva tillsammans.

Namnet Aldenbäck tog jag 1954. Det var en tjej som sa till mig att man inte kunde heta Andersson och då fick jag det i huvudet. Det fanns Göta namnbyrå på den tiden, som annonserade och skötte allting och skickade namnförslag. Jag vet att vi diskuterade på jobbet, jag pekade på listan och frågade verkställaren och han sa: "Du ska heta Cederfjord". Det är ju både för- och nackdelar att ha ett ovanligt namn.